

GARBES KELIU

Istorija, bei įvairios kronikos iskelia kai kurias asmenybes, kartais net atskiras tautas ir stato jas didvyriškumo, genijalaus proto, ar tobulo gyvenimo pavyzdžiais. Ir laimingos tos tautos, kurios gali didžiulis tokiomis asmenybėmis. Laiminga toji aplinkuma, ta krastis, kuriame tarpsta didžiosios asmenybės ir veda jos mases gyvybes ir garbes keliu.

Kaip kiekviena tauta, taip ir musu tėvynė turi nemaza savo istorijoje atžymetu asmenybiu, kurios lyg ausros prosvaistes nusviecia musu gyvenimo kelia garbes spinduliais ir tėvynės varda garsina placiame pasaulyje. Kas is musu nepazista tauraus atgimimo bei naujosios ausros dainiaus Maironio, kuri is musu nezavejo didvyrio karininko Juozapaviciaus, Dariaus ir Gireno pavyzdziai; kas nera pasisemes is prof. Salkauskio kulturos filosofijos naujojo atgajaus; is vysk. Valanciaus kilnios pedagogikos bei abstinencijos idejos?

Sios asmenybes ir visa eile kitu musu tautos istorijoje uzima pirmaja vieta, jos vede musu tautos sviesiuju garbes keliu ir siandiena yra liudininkais, jog musu tevyne ir jos laisve stovejo ant tvirto kulturinio pagrindo... Is kitos puses yra asmenybiu, kuriu tiksliai asmenybemis nebutu galima pavadinti, kurie druscia vidujini gyvenima, nes jie sveses ir tautos prakeikima ir geda. Tai du priesingi poliai, amzinai tarp saves kovoja, kaip sviesa su tamsa ir nelaime, jei pastaroji srove ima placiau reikstis, nelyginant saltis, pakirsdamas graziausio zydejimo kvapius ziedus.

Nepaslaptis, kad siaudien musu gyvenimas, musu bukle prilygsta aktoriaus debiutui, yra isstatyta daugelio kritikai. Ar sulauksime is ziurovu puses, kurie seka kiekviena musu posuki, siltu aplodismentu, ar svilpimo ir svilpimo ir paniekos zvilgsnio, tai grynai nuo musu paciu priklauso. Siu dienu padetis reikalauja, kad musu iseiviai-tremtiniai isigilintu i siuos pagrindinius begancio gyvenimo desnius:

1. Sis debiutas, koks jis bebūs, nulems daugeliu atvejų mūsų paciu ir mūsų brangios levynės ateiti.

2. Kilnumas, drausme ir kultūrinis veikimas teisingai bus suprastas ir iverlintas tarptautinej plotmei.

Vatikano bibliotekoje yra uzsilikes senas rastas, kuriame dokumentaliai yra isreikstas musu tautos kilhumas siais zodziais:

„Sancta Lituania, Sancta Samogitia“ — „Sventoji Lietuva, sventoji zemaitija“... Tais laikais, kada garbingas autorius pavadino musu krasta taip gražiais zodžiais, Lietuvai tikrai buvo sventa zeme ir lietuviai krikscionisko idealizmo bei doroš pavyzdžiai. Nera abejojęs, kad panasus idealizmas lydejo musu brolius ir seses kuriant nepriklausoma gyvenima. Jai si simtmeciais alinta tauta atsistojo ant tvirto kulturinio pagrindo, tai tik deka tu asmenybiu, kurios savyje kaupe sventosios Lietuvos varda ir nese krikscionisko idealizmo vėliava, vesdami is griuvesiu i naujaji atgimima jaunaja valstybe. Tautos, kurios palazo dvasioje, netekusios idealizmo, sugriuvo is vidaus ir ausrai svintant jos nepakilo...

Tiesa, šiandien mūsų gyvenimo sąlygos žymiai pasikeitė. Ir gal kai kas galvoja, jog tie principai, kurie mus saistė tėvyneje, dabar neteko savo reikšmės. Mūsų gyvenimas reiskiasi naujam žėne, naujom formom, taip kad mes čia esame mažyčiai grūdėliai smilčiu okeane ir nieks i mus nekreipia dėmesio. Be to, argi verta ko nors liketis ir kurti neturint absoliučiai ryškesnių perspektyvų ateičiai? Tai pagrindinė klaida! Klaida temdanti optimizmą, žlugdanti geros vėlios nuotaiką bei troskimą sauleto rytojams. Žmogus be idealizmo, žmogus be sviesių perspektyvų, be naujų planų yra kultūros

stabdis, savosios egzistencijos duobkasis! Nenuostabu, kad šios nuotaikos užkrestį nekuriė musu koloniju gyventojai, pašineria tamsiam pesimizme ir pateisina savo buvima ivairiais iskrypimais. Salin is musu tarpo panjurusi nuotaika! Salin tamsios, be jokių perspektyvu mintys! Salin sveika dvasia nuodijantys iskrypimai! Mes norime dar gyventi, taigi turime progresuoti kulturiniais veiksmiais, rytingumu ir kilnumu!

Gal niekados nebuvo atsivėre pries mus taip platus kultūrinio veikimo plotai, kaip šiandien; gal niekad nuturėjome tokių sąlygų kultūriniai savo tautos momenta pademonstruoti placioms masėms, aukšto laipsnio kariaus, intelektualams bei politikams, kaip dabar ir tuo būdu reprezentuoti save kaip vieningą, aukšto kultūros vieneta... Tikiu, kad ši reprezentacija nebus užmiršta tu, nuo kurių šiuo metu priklauso mūsų ateitis.

O visdēlto, stebīnt musu koloniju gīvēnima, daugelū atvejū tenka nusivilti... Nesuprantāma, kodel daugelis musu jaunimo is kuriu sielos turetu spinduliuoti idealizmo dvasia, jaunatviskas kilnumas, numoja ranka visam tam, kas taip grazu ir garbinga, o istises valandos pasveiciama dalykams.

kurie labai daznai sudaro tamsu visos aplinkumos
varda.

Tokiais atvejais reiktu prisiminti, kad mes esame sventosios Lietuvos sunūs ir dukros, kaip viena seima, broliai ir sesers; vieno ir to paties likimo nubloksti tremtiniai; taigi negali būti kalbos apie asmenines pretenzijas, intrygas, bei skirtumus.... Ten kur viena seima, plaka pilna broliskosios meilės ir švento pasiaukojimo viena širdis; reiskiasi viena mintis bendram mūsų tautos labui; vienas harmoningas darbas vainikuoja mus garbės aureole...

Is viso to kas pasakyla, aisku, kad mes esame didziu stebejimu akiraty, kad musu debiutas yra net tarptautinio masto scenoje, turys didziuos reiksmes musu ateiciai. Mes statome is savo kasdieninio tremtiniu gyvenimo paminkla pagal Horaciju „Aere perenimus“ — tvirtesni uz vari ir turime vilciu, kad i si paminkla bus sudetos visos musu idealaus gyvenimo vertybes, turincios musu tautos kulturini fona.

Mēs turime zengli ī prieki garbes keliu, ī sviestu,
sauleta rytoju! Ir nei vienas neturi stoveti nuo-
saliai, neatjoduamas savo duokles, kas atnestu tery
nei garbe. K. B. P.

Isidemetina Churchillio Kalba

Buves Anglijos Min. Pirm. Chuchillis pasake isidemetina politine kalba Amerikoj. Visu pirma jis pabreze teikala glaudaus bendradarbiavimo tarp Anglijos ir Amerikos. Toliau jis pazymejo, kad UNO organizacija yra gera organizacija tarptautiniams klausimams spresti.

Kalbedamas del atomines bombos paslapties, jis pazymejo, kad atomo paslaptis turi islikti. Churchillis pabrėžė, kad yra neprotinga ir klaidinga, dabar atomines bombos paslapti perduoti UNO ir paaiskino, kad butu beprotybe pranešti atomines bombos paslapties smulkmenas taip nualintam ir nevieningam pasauliui.

Paminedamas Anglijos ir SSSR šutarti, jis pa-
breže: „As stebiuosi ir dekoju narsiai rusu tautai ir
mano karo laiku draugui marsalui Stalinui. Anglijoj
rusu tautai yra simpatijos ir geri norai ir as esu isiti-
kines, kad ir cia Amerikoj taip pat yra. Mes esame
pasiryze, neziurint sunkumu ir nesusipratimu, sutverti
ilgai tverencia taika.“

Bet jis jaučia pareigą pranešti kad nuo Stetino iki Triesto jau nusileido uždanga. Berlynas, Varšuva, Viena, Budapesta, Bukarestas, Sofija yra netik SSSR itakos sferoj, bet ir stiprijoj kontrolej. Komunistu partija ten pasieke virsyjancios reiksmes, nors ji yra neskaitlinga. Jis kaltina komunistus, kad jie ten visur totaline kontrole uždeda. Niekur, isskyrus Cekoslovakija, nera tikrosios demokratijos.

Paminedamas SSSR spaudima Turkijai ir valdyma SSSR zonoj. Vokietijoje, Churchilis pasake: „Kokias išvadas, iš šių dalykų padaryti, aš norečiau pabrezti, kad tai tikrai nėra išvaduoti Europą, dėl kurios mes kovojome. Taip pat nėra Europa, kurioj būtų galima rasti pagrindus pastoviai taikai.“

Be Anglijos ir Amerikos, kur komunizmas te-
bera užuomazgų, komunistų partija ir „5 kolona“
sudaro pavojų krikščioniskajai civilizacijai.“

Versallio dienomis buvo didelis pasitikejimas, kad kito karo jau nebus. „Po sito karo“, pasake Churchillis“ nematau ir nejauciu sito pasitikejimo. Is kitos puses, as atmetu ta teorija, kad naujas karas neisven-
giamas, dar labiau, kad jis graso. As netikiu, kad rusai nori karo. Jie nori dabar sudoroti karo vaisius ir savo galybe, savo politini mokslas isplatiuti. A. esu isiti-
kines, kad rusai niekuo daugiau taip nesistebi, kaip

jega ir kad nera nieko i ka jie maziau kreiptu demesio, kaip militarinis silpnumas. Pagal si pagrinda, as laikau jegu pusiausvyros teorija nesveika. Jei Anglija ir Amerika kartu bus visose srityse, ir ore ir jurose, ir moksle ir pramoneje bendradarbiaus, nebus jokio pavojaus Didzijam pusiausvyros."

Churchillis Amerikoje pasake dar viena kalba, kurioje ypatingai pabreze reikalinguma bendradarbiauti Anglijai ir Amerikai. Ypac reikalinga bendradarbiauti aukstiesiems karininkams laivyno, oro ir sausumos kariuomeniu.

Maskvos „Pravda“ isspauzdino santrauka Churchilio kalbės ir dave komentarus. Churchillis kaltinamas, kad jis atvirai siulo Amerikos ir Anglijos karinę sąjungą. Si sąjungą busianti nukreipta tik prieš SSSR. Tai busanti policinė jėga pasauliui uzsiespatauti.

Del Churchilio kalbos Sovietu oficiozas „Pravda“
III. 11 d. isidejo vedamaji: „Churchilis flirtuoja su
ginklais.“ Siame straipsnyje rasoma:

Buv. Anglijos Min. Pirm. Churchilis III. 5 pasake politinė kalba. Pries ta kalba buvo keliama nepaprastas lermas. Laikrasciai ir radio skelbe kaip nepaprasta sencacija. O isdavos labai menkos, beveik nieko naujo.

Churchilis nezygņuoja kartu su istorija. Jis pradejo austria kompanija, jis nori iseiti su ginklais pries jauna SSSR respublika. Jau daug vandens nutekejo, bet nieko jis nepasimoke. Tebejoja senu arkliu. Jis bijosi komunizmo geruju pastangu.

Per kara jis zaide draugiskūmu tarp Anglijos ir SSSR. Dabar pavojus praejo. Vokietija paguldyta. Churchillis vel tas pats, kaip seniau. Rusu tautai jis dabar skelbia nedraugiskuma. Jis taip elgiasi, kaip prieš 20 m.

7. Jis skelbia, kad Balkanu ir kitos valstybes yra SSSR kontrolej. Graikija esas prototipas isvaduotosios tautos. Mes zinome, kas toj Graikijoje vyksta. Ten salies patriotai persekiojami, i kalejimus sodinami. Laisves ten nera.

Churchilis nori suvaidinti gelbetojo role. Jis pra-
nesa, kad gresia t... Jis kalba, ka pats galvoja ir
kitus kursto t... skelbia, kad SSSR ne
savo... i varasti jegos polio
T... ne n... ne.

Pati vairsune jo kalbos tai yra pasiulymas sudaryti Anglijos ir Amerikos sąjungą. Si sąjungą, žinoma, bus nukreipta prie SSSR. Tai būtų tikra karo sąjungą dviejų valstybių prieš trečiąją. Tai ir eina Churchillis be jokio atodūsio. Pagal jį vakarų demokratija turi stoti prieš rytų komunizmą. Toki jo pasiūlymai yra UNO palaidojimas.

Ka tai reiškia po Hitlerio žuvimo? Tai būtų Anglijos ir Amerikos pasaulinis višpatavimas.

Taigi Churchillis turi labai aukštą tikslą. Bet tie jo planai priesinasi realiai situacijai. Tai yra jo vaizduotės padaras.

Charakteringa, kad jis Amerikoje kalbejo. Matyt, turi tam tikrą sluoksnio pritarimą.

Atsirado pranasas. Sena plokštelė pradėjo. Piktus plepalus sneka. Visa tai po sėdės. Jis perkainuoja reakciją. Nedavertina SSSR jėgų. Jis tveria imperialistinė taika.

* * *

Sia proga Maskvos komentatorius puola Anglijos politiką ir ją taip apibūdina.

SSSR atsimeina, kaip Anglija dar prieš karą visam pasauliui skelbė, kad SSSR politiskai ir militariskai yra silpna. SSSR priešingai Anglijos teigimams per

kara parodė tokia jėga, kurios neparodė jokia kita valstybė. Ji sutriuškino nacine Vokietiją.

Dabar, po karo Anglijoje vėl pradėjo antisovietinė propaganda. Dabar irodinėjama, kad SSSR varanti jėgos politika. Daugelis Anglijos laikraščiu teigia, kad visa, kas yra pasaulyje pikta, viskas eina iš Maskvos. Tai nesunku suprasti. Tamsios jėgos, reakcija vėl keičia galvą. Sudaro antisovietinį bloką, apgaudinėja tautas. Tuo būdu Anglija gresia taikai.

Debatų UNO Saugumo Taryboje parodė, kad Anglija veda seną politiką, ji nepasikeitė. Bet ji, toji politika, stovi prieš SSSR principus-duoti tautoms laisvę, ginti mažasias tautas.

Toji visa antisovietinė propaganda nori nukreipti dėmesį nuo tikrosios būklės, kokie sunkūs dalykai yra pas juos viduje.

Tai yra melas, kurio visuomet griebiasi reakcionieriai, tai yra griovimas taikos, ruošimas karui. Bet tautos jau pasimokė. Jos nesiduos apgaudinėjamos.

Mes nuo savęs galime pritarti tik paskutiniams komentatoriaus žodžiams, kad tautos tikrai pasimokė ir nesiduos apgaudinėjamos. Nes nėra didesnio melo, kaip, kad tvirtinimas, jog SSSR principai yra ginti mažasias tautas ir duoti joms laisvę.

PADETIS PERSIJOJ

Persijos ivykiai dabar kreipia viso pasaulio dėmesį. Šiuo metu Persija turi prieš Sovietus du kaltinimus: 1) Azerbeidžano Autonominės provincijos reikalas, 2) Sovietai neatitaukia savo kariuomenės iš Persijos teritorijos kaip reikalauja 1942 metų sutartis.

1. Azerbeidžano reikalas. Dalis Azerbeidžano priklauso prie Autonominės Azerbeidžano provincijos, kuri yra Sovietų broliškų respublikų tarpe. Kita dalis priklauso Persijai. Azerbeidžano Autonominė provincija, už kurios stovi SSSR, nori suvienyti visas dalis. Ta visa suvienyta Azerbeidžana, aišku, nori turėti SSSR. O Persija, žinoma, nenori ta dalį atiduoti, kuria ji turi.

Persijos delegacija UNO Saugumo Taryboje s. m. sausio 20 d. pranešė rusų ir persų nuomonių skirtumą dėl šios Aut. Azerbeidžano provincijos. Ta delegacija teigė, kad SSSR laikysena dėl Azerbeidžano yra „išsikisimas“ Persijos vidaus reikalas“. Saugumo Taryba, kaip žinoma, nutarė, kad ginčas būtų sprendžiamas tiesioginiai tarp SSSR ir Persijos.

Vasario 4 d. SSSR pakvietė į Maskvą atvykti Persijos delegaciją deryboms. Persija skiria 8 savo politikus toms deryboms. Sovietai, ta diena, kada toji delegacija turėjo išvykti, pranešė Persijai, kad trys iš tu astuonių SSSR yra nepageidautini. Pakeistoji delegacija nuvyksta į Maskvą derėtis.

Vasario 13 d. Sovietų žinių agentūra „Tass“ paskelbė, kad daug Anglijos kariuomenės atvyko į Irano sostinę Teheraną. Anglijos pasiuntinys Teherane tuoj paanėgė ta žinia ir paskelbė, kad kovo 2 d. visa Anglijos kariuomenė išvyks iš Irano. O didesne kariuomenės dalis jau yra išvykusi. Kiekvienas gali laisvai važinėti po pietine Persijos dalį, kur yra Anglijos igulos, ir išitikinti, kad SSSR paskelbtą žinia yra neteisinga. Tuo tarpu siaurinė Persijos dalį, kur yra SSSR igulos, tokios laisvos kelionės neleidžiamos.

Nuo vasario 19 iki kovo 6 d. SSSR ir Persija derasi. Komunikatai neskelbiami. Tik kovo 6 d. pasauliui nusteina žinia, kad jau Persijos delegacija grįžta. Paskelbiamas trumpas komunikatas, kad tarsi, ieskojo būdą susitarti ir tikimasi ateity susitarti.

Persijos Min. Pirmininkas išvykdamas iš Maskvos, palieka protesto notą dėl SSSR kariuomenės neatitaukimo.

Spauda rašo, kad mirties taskas nenugaletas, vadinasi, nesutaria.

2. SSSR neatitaukia savo kariuomenės iš Persijos teritorijos.

Pagal Anglijos, SSSR ir Persijos 1942. I. 24 sutartį visa anglų, rusų ir amerikiečių kariuomenė 1946. III. 2 d. turėjo Persijos Iraną atleisti. Pagal šią sutartį Irano savarankiskumas, įvedant sąjungininkų kariuomenę, jokia būdu nepažeidžiamas.

Amerikos kariuomenė Iraną šiuo metu pradėjo atleisti. Taip pat ir didesnę dalį Anglijos kariuomenės buvo atitaukta. SSSR apie savo kariuomenės išvykimą neskelbia, tik praneša, kad nustatytu terminu savo kariuomenę atitauks.

Kovo 2 d. vakare visa Anglijos kariuomenė iš Irano išvyksta.

Kovo 3 d. SSSR vyriausybė praneša, kad ji kariuomenę „neramiose“ srityse palieka, tarp tu sriciu yra ir Azerbeidžanas.

Amerika, nors ir 1942 metų sutartį nepasirase, mano, kad visu sąjungininkų kariuomenės kovą 2 d. turėjo atitraukti. Ji rems Anglijos pasiūlymą Persijos klausimą svarstyti sekanciam UNO Saugumo Tarybos posėdy.

Kovo 4 d. Anglijos pasiuntinys SSSR pranešė, kad Sovietai sudaro naują padėtį, jei pagal sutartą terminą kariuomenė neatitaukia ir ją laiko siaurines Persijos strategines srityse. Jei diplomatinio keliu nebus galima sutvarkyti, problema privales būti UNO Saugumo Taryboje svarstoma. Kovo 6 d. Amerikos vyriausybė iteikė Sovietams protesto notą, kad kariuomenė per ilgai Persijoje pasilieka. I tas notą Sovietai ligi šiol neatsakė.

Kovo 13 d. Londono radio praneša, kad siaurinė Persijoje rusų kariuomenė, sarvuociai ir kavalerija, per Tebrį, Azerbeidžano sostinę, žygiuoja vakaru ir Teherano kryptimi. Vadinasi, dar į naujas Persijos sritis.

Amerika vėl iteikė notą, kurioje klausia, koks tikslas tos kariuomenės žygio.

Padetis Mandziurijoje.

Pagal Sąjungininkų susitarimą, SSSR kariuomenė iš Mandziurijos turėjo būti atitaukta pro 3 mėn. Japonijai kapituliavus. Mandziurija gauna nepriklausomybę. SSSR gauna teisę naudotis kaikiuriais geležinkeliais ir uostais.

Terminą atitaukti kariuomenę SSSR kelis kartus atidejo. Galutinai buvo nustatyta s. m. vasario 1 d.

Jau sausio 27 d., pagal Maskvos radio pranešimą, rusų gen. leit. Trotsenko pranešė, kad žymus skaičius SSSR kariuomenės iš Mandziurijos jau yra atitaukta ir kita dalis išygiuoja. Tuomet Amerikos U. R. Ministeris Byrnes pareiškė, kad jis neturės jokiu žinių, kad SSSR kariuomenė išygiuoja.

Tuo tarpu Vasingtone laikraščiai rašo, kad Mukdeno, Mandziurijos sostinės apylinkėse rusai išmontuoja ir išveža dideli kiekiai masinų, fabrikų įrengimų ir kitų pramonės reikmenų. Pagal Vasingtone gautas žinias, rusų komendantas Mukdeno paaiskino, kad tie įrengimai gabenami remiantis Jaltos arba Potsdamo konferencijos nutarimais.

Tada Amerikos U. R. Ministeris Byrnes vėl pareiškia, kad apie tokių susitarimų jis nežino. O Kinija praneša, kad iš SSSR gavo reikalavimą, kad visos įmonės, kurios priklausė japonams, būtų atiduotos SSSR. Ivyko tarp Kinijos ir SSSR derybos, bet nesutarta. Ir jokia slapto susitarimu esą nepadaryta.

Rusų stabo viršininkas vėliau pranešė, kad SSSR kariuomenė atleido Mukdeną. Kinija tos žinios nepatvirtino.

Amerika dėl Mandziurijos iteikė rusams jau dvi notas. I pirmąją SSSR jau atsakė, i antrąją dar ne. Pirmosios turinys taip pat dar neskelbiamas.

Faktas yra, kad ligi šiol SSSR kariuomenė iš Mandziurijos dar neatsitraukė ir kad Mandziurijos turtai, priešingai visiems susitarimams, yra vezami i SSSR.

Pr. Barauskas

Kova Laimeta.

Skrieja gatvėmis masinos. Pralėkia viena kitą ir dumia. Iš kiekvieno jose sėdintųjų žvilgsnis iškaitau troškima pirmyn. Ant praužiančių masinų mirksi užrasai: „pirmyn“, „pirmyn“. Užsigalvojęs slankioju gatvę. Daznai prasirita sušalus prisiminimai. Matau mylimą Teynę, liudną, lyg elgetą, kazka ieskancia. Paskui saukšmas, klyksmas, kaip amžinai pasmerktųjų, pasigirsta skaudus kliedejimai. „Grizk, dar tave myliu...“ „Viespatie, išgelbek!“ „Buk prakeiktas!“ „Einu... einu...“ „Mama!“

O masinos tik lekia, dumia. Tik pirmyn, pirmyn. „Dieve“, pagalvoju, „as trokstu gyventi, o jos skuba i mirtį.“ Man baisu. Kaip?... Siandien kovo 4-ji?... Tai... Tai siandien ir jis issiustas i pirmąją ugnį.

Saulė neriiasi i debesį palaiminti žustancijų. Nusvies ji mirstancijų veidus. Pagaliau matau, moteris puola i gatvę ir meta pravaziuojantiems geles. Daugelis jau verkia. „Pirmyn, pirmyn“ skai jau masinų užrasus. „Už ka?... O, Dieve!... Einu... einu...“ Vis skamba man ausyse bausis kliedejimai. Radio garsiakalbis skelbia: „Kova laimeta. Teskamba džiaugšmas. Garbe žuvusiems karžygiams.“ Moteris verkia ir meta geles. Juodais rubais apsi-rengusi senele suklumpa gatvėje. „Sunau, argi nebematysiu taves?... „Broli, grizk, esu taves issiilgusi...“ — saukia isblyskusi mergaitė. „Kova laimeta“ vėl skelbia garsiakalbis. O pranešėjo balsas nuostabiai liudnas. „Kova laimeta“ atsimusa garsas i namus. „Laimeta“ liudnai nuaidi gatvėje.

Rytas. Tekanti saulė bučiuoja kalnus. Duburiuose, it sokancios baidykles, svaistosi miglos. Bunda miestas liepsnoja spinduliuose.

... Tu man visad buvai geras. Branginau, drauge, tave. Dabar tyli. Tu nekalbi. Jau niekad nekalbėsi. Taves mama lauks prie vartų, žiures pro langą. Sesute verks dažnai. Gal tu laimingas siandien. Tu dziugia sypsena sutikai gyvenimo vakarą.

Gatvėmis dumia masinos. Jos dumia pirmyn. „Neverk, neliudek, mama. Jis negris. Prie vartų veltui klaidžios tavo akys... Kova laimeta. Garbe žuvusiems karžygiams.“

Užsigalvojęs vaikstau gatvę. Gyvenu prisiminimais. Kas daugiau beliko? Kuo kitu gyvenčiau? Dumia masinos gatvėmis, lenktyniuoja. Vienos skuba, kad kova laimeta, kitos-i mirtį. Taip skuba ir mano dienos.

AS SUGRISIU VELIAI!...

Audra nubloske mane tevyne!
Ir slenka dienos-svetimuos laukuos...
Ana miglota ryta, kazkas nuskyne džiaugsmas
Teviskės namuos...

Bet tėvės gimtoji žeme,
Uzmirsti niekur negaliu:
Ilgesiuos apsivaigus siela sau stiprybe semja
Iš teviskės melsvų lauku...

As dabar bedale, as dukte bename,
klajoju miestuos svetimuos...
Bet ir vėl mane svaigina tavo pilka žeme,
Ir as o, Dieve, nykstu ilgesiuos...

Bet žinau as g...
tom klevu alejo...
Prana...
ais.

Tikiu dar svaigs žieduos gimtoji žemė, lyg pasakoj senoj...
Suzydes palangem sodai baltom, baltom alyvom.
Ir as sugrįsiu vėliai toj atgimstancioj dainoj...
Kaip ana karta vakara velyva...

Prie senųjų klevo vartų pasitiksi mane mama.
Per žaras auksines, prieblandas nakties
Ten prie berzo rymai nenuleisdama akių i žemę...
Girdžiu as skunda tavo alpstancios sirdies...

Ak, neverk, neverk prie vartų mama!
As sugrįsiu isbuciuosiu baltus tavo plaukus...
Taip ilgu o Dieve savo gimto namo,
As atbėgsiu vėliai per sauleto rožių lauką...

B. P.

Luftvafe ir Suplikacijos

Ana diena ejau is Hoch gatves i UNRRA ir mačiau Jozef gatveje bestoviniuojanciu pora vyruku. Zinoma, jus sakysit, kad tai visai nerėtenybe vyrukai gatveje pamatyti: dabar nebekaro laikas. Bet žiurekit, kas toliau buvo. Kaip tycia, paskui mane ejo bene latvisku merginu. Nespejus joms pasiekti Jozef gatves, isgirdau salve, net ausyse pradejo spengti. Salve buvo ne is prieslektuviniu patranku, bet is vieno vyruko burnos. Pirmas suvis buvo rupuze, o toliau ejo, visa eile palaipsniui is stripejanciu tarptautiniu zodziu, kuriu nerasi jokiam tarptautiniu zodziu zodyne. Reikia pasakyti, kad tos merginos kazkoku budu isvenge mirties ir pradejo panasiai atsisaudyti. Bet, matyti, abi puses buvo kiek girtos ir negalejo pataikyti, nes kova baigesi be zmoniu nuostolia.

Su viam kiek apimus, as priejau prie to vyruko, kuris buvo su barzda ir maziau sverdejo. Mandagiai ir su pagarba pasveikines, paklausiau:

— Ponai, turbūt, busite is Luftvapes?

— Nu jo, supranti, o ko tau reikia? — paklause jis savo ruoztu.

— Matai, sakau, — as noreciau suzinoti . . .

— Ka?! Tu, supranti, nori musu pavardes suzinoti ir pranesiti policijai, — susuko pasverdejes antrasis, — nesdinkis po velniu, supranti, kol dar negavai i skudurus.

— Ne, ne, atsiprasau, pone, — pratariau as drebedamas, — as tik norejau paklausti del lektuvu.

— Jo, jo, duok jam, supranti, paklausti, — susimylejo tas, kur su barzda.

— Matot, ponai, — sakau — kai jus buvote Luftvapeje, tai i karo gala turbūt pristigdavote sviediniu ir i lektuvus leisdavote savo keiksmu salves. As tik ir norejau suzinoti, ar pataikydavote be prediktoriu.

— O jo, visaip budavo, kartais ir nukrisdavo, — sako barzdyla, — bet ir tau dar visaip gali buti!

O tas, kur be barzdos, nebuvo toks malonus ir susiraukes pradejo i mane sukti savo burna. As labai nusigandau ir nezinau kaip viens du atsiduriau uz kampo. Salve manes nebepaseke. Po to greit uzulankom ir darzais parbegau namo.

Zmona, paziurejus i mano veida, paklause:

— Del Dievo meiles, Petreli, ar tai jau mus atiduoda bolsevikams?

— Ne, sakau, — nusiramink, as tik taip nusigandes, bus viskas gerai, tik kai eisi i miesta, stenkis per darzus.

Kai jai viska paaiskinau, mudu ilgai svarsteme, ka cia daryti. Ji pasakojo girdejus, kad tame rajone ir naktimis vyksta gatviu kovos. Kad ten randami sekancia diena pedsakai kautyniu: bateliu ir kitu daiktu.

Ilgai svarste si pavoju, mudu nutareme prasyti klebona, kad jis pakeistu suplikacijas, pritaikindamas jas isevijai, kaip, kad ir kitas maldas. Butent, mudu siulome du kart ideti toki punkta:

„Nuo bado, samagono, ivano

Ir Jozef gatves chuliganu

Saugok mus, Viespatie.“

Maras ir karas mums nebebaisus-prie karo pripratome, o nuo maro gal pades issigelbeti Sanitarines Sekcijos gydytojas, bet ta punkta, tai jau prasytume visus kasdien bent po 3 kartus sukalbeti. O gal kas zino kita roda. Petras.

Lenkija Maskvos Akimis

Maskvos radio komentatorius Lenkijos padeti siaip vaizduoja: trumpu laiku ir Lenkijos demokratija atgijo. Toj saly, kur naciai plesikavo, kur ejo karo frontas, ukinis gyvenimas atgijo, ispildomi planai 90%. Vyriausybe pajigia isvengti infliacijos, apsieina be deficito. Cia vis delto geriau gyventi, kaip kitur, pav. Graikijoje. Cia darbo zmogus jaučiasi demokratiškai saly esant . . . Ant griuvesiu kyla laisva, demokratine Lenkija.

Bet Lenkijos reakcionieriai ginklu nepadejo. Padejo ginklus slaptosios kariuomenes apie 40.000 vyrų. Anaipol nevisi. Sie banditai plesia valdini turta, Kliudo ukininkams grudu pristatyma, spekuliuoja. Jie turi rysiu su uzsierietiais reakcionieriais, su gen. Anders. Tai sudaro nesauguma Europai.

Ateinantiems rinkimams komunistai, socialdemokratai ir darbo partija blokuojasi, kad pasiekti ramybes kraste, kad visas gerasias jegas suburti.

Tik Mykolaiczkyk, ukininku partijos vadas, atmete pasiulyma blokuotis. Jis juokingus reikalavimus stato duoti 75% visu vietu. Ner ko stebetis. Jis visa laika opozicijoje, iesko pasitikejimo liaudy, su fasistais susideda. Neziurint tai demokratija laimes. Ir uzaugs stipri, laisva, demokratine Lenkija.

Galima tik pridurti, kad mums jau yra zinoma kokia laisve ir demokratija ikuriama pas bolsevikus.

TRUMPOS ZINIOS

Atenai. Kovo 10 d. Graikijos vyriausybe nutare, kad rinkimai kovo 31 d. turi ivykti, neziurint, kad 5 ministeriai atsistatydino. Dar keletas ministeriu grasinai atsistatydinti. Min. pirmininko pavaduotojas atsistatydindamas pareiske, kad rinkimai neteisingai pravedami, jis nenorys imtis jokios atsakomybes uz ju pasekmes. Esa rinkiminiai sarasai netvarkingi ir kitos rinkimu salygos neispildomos.

Anglijos Min. Pirm. Bewin parase laiska Graikijos Min. Pirmininkui. Jis gailisi, kad Graikijos kairiosios partijos rengiasi rinkimus baikotuoti. Bet tai iroda tu partiju silpnuma. Jis tikisi, kad Graikijos vyriausybe, padedant Anglijos policijai, tvarka islaikys. Nereikia nieko bijotis-juk vyksta slapti rinkimai.

Rinkimu stebeti i Graikija vyksta daug Anglijos, Amerikos ir Prancuzijos ziurnalistu-stebetoju.

Wasingtonas. Amerikos vyriausybe atmete Prancuzijos pasiulyma, kad Ispanijos klausimas butu svarstomas UNO Saugumo Taryboje.

Berlynas. Pranesama, kad Komunistu Partija Vokietijoje siuo metu jau turi 671.000 nariu. Is ju 511.000

yra rusu zonoj, 104.000 — angliu ir 56.000 — amerikieciu zonoj.

Wasingtonas. Pranesama, kad atsakingi vyriausybes pareigunai pasake, kad gen. McNarney, JAV valstybiu okupacines kariuomenes Vokietijoje vadas, planuoja tekrutuoti keleta tukstanciu lenku i kariuomene, kad palengvintu JAV valstybiu karo pajegu trukuma. Siuo metu jau yra pasamdyta amerikieciu zonoj i kariuomene 25.000 lenku.

Vasario 11 d. Londone ivyko organizacijos „Convay Hall, Red Lion Square“ sukvietas susirinkimas issiaiskinti, kodel ivairiu tautu zmones nenori grizti i savo krastus. Kalbetuju tarpe buvo du lietuviai, vienas estas, vienas latvis. du lenkai, ukrainietis ir jugoslavas. Daugumas ju buvo asmeniskai pergyvene bolseviku okupacija. Publikos buvo apie 500 asmenu. Is tu pranesimu angliu publikai paaiskejusi baisi rusu pavergtu tautu tragedija. Pranesimai buvo labai siltai ir su susidomejimu printi.

Susirinkimas prieme rezoliucija, iskelti viesumon dalyku padeti ir isaiskinti priezastis kurios vercia ivairiu tautu zmones pasilikti uzsienvyje. Susirinkimui pirmininkavo anglas Dotchess of Athlone.

Taika darbuose, ne zodziuose

(William Hard "The Reader's Digest")

Sakoma, kad reikia tureti "geros valios" santykiuose su Sovietu Sajunga. Taciau ne vien tik gerai norais taika grindžiama. Permaza yra "megti" kuri nors krasta. Mums zinoma, kad nemazas skaicius angliu ir amerikieciu mego vieni kitus 1776 metais ir vis delto sugebejo istisus penkeris metus kariauti tarpusavy, nors atskirus asmenis june ir labai tamprus rysiai net ir per fronto linijas.

Reikia skirti isimylejuso jaunuolio ir jo mylimosios santykius nuo tautu santykiavimo, kuris vien tik gelemis ir tostais negali buti reiskiamas. Siandien upeliais liejasi tostai uz "istorine USA ir Rusijos draugyste". Bet nepamirskime, kad panasus tostai buvo keliami ir 1922 metais Wasingtono Konferencijos metu uz "istorine USA ir Japonijos draugyste". Deja, tautu likimas neturi nieko bendro su tarptautiniais bankietais.

Kalbedami apie taika turime vengti sentimentalumo. Sentimentalumo pagalba tautos nesukursim. Priesingai, jis yra arsus taikos priesas, kuris apakina mus pries tikrove, be kurios jokia taika neisivaiduojama ir tik nuo kurios jinai pareina. Tikrasis kelas i taika turi buti darbas, o ne sentimentalus gristas.

San Franzisko Charta numato Jungtiniu Tautu pasitarimus, taciau joje nerandame nieko apie tai, kaip susirasti iseiti is tos realybes, pries kuria dabar stovime. Kaip pavyzdi imkime ir ta, kad tiek Sov. S-goj, tiek USA rasim daugybe zmoniu, kurie nuolatos itarineja kitos valstybes vyriausybe. Kaip paaiskejo is paskutiniosios Gallup anketos, paskutinini triju menesių begyle, skaicius asmenu, saikisi Sov. Sajunga patikimu partneriu pokariniam bendradarbiavimui, nuo 55% krito iki 45%. Sie faktas atstovauja ne kurios nors vienos klases nusistatyma, bet jis yra charakteringas visoms socialiniams grupems, abiejoms didziosioms politiniams partijoms ir daugumai ivairiausio i issilavinimo zmou.

Kurios yra sios tikroves priezastys? Mano nuomone, pagrindine priezastis yra ta, kad mes bandeme pritaikinti taikai vadinamaja "Didziosios Jegos" teorija. Mes bandeme toms "Didziosioms Jegoms" patiketi viso pasaulio likima. Taciau tuo atveju, kai sios "Didziosios Jegos" yra patiketiniai, tai visos kitos jegos yra tik marionetines butybes, globojamos didziuju, kas galutineje isvadoje reiskia — jos yra siu pastaruju visiskoe dispozicijoje.

Tai yra vadinama sankcionuotos agresijos teorija, kuri buvo bandyta nekarta igyvendinti, kuria, taciau, neisvengiamai seka dvi, zemiau nurodytos, isdivos.

1. Kiekviena "Didzioji Jega", norėdama tapti dar didesne, kad tuo budu pasidirytu dar svaresniu veiksmu "taikos islaikymui", stengiasi isplesti savo itaka atviro smurto ar ir klastos pagalba mazuju jegu saskaiton. Siandien mes vengiame sakyti „itakos sferos“, susvelnindami si sakini i „saugumo zonas“. Garbingesni musu pirmtakunai sias tendencijas vadino tikru ju vardu, butent: „itakos sferos“.

2. Sios sferos pleciasi ir dideja, kol jos, pagaliau, pasiekia viena kita ir susikerta. Susidaro palankios salygos naujam, dideliu karo gaisrui, faktinai karui tik tarp „Didziuju Jegu“, ir jam is isilapsnoti betruksta tik pirmosios kibirksties.

Pirmuju siu dviejų isdavu fazėje mes siuo metu gyvename ir einame, is dalies, ir i antraja. Meskime zvilgsni i tai, koku budu pletojasi "sferu" ideja Sov. Sajungos koncepcijoje, o taip pat besaliskai apzvelkine sios idejos vystymasi Anglijoje, Prancuzijoje ir USA.

Beveik visoje Centrineje Rytu Europoje. "Raudonosios Armijos isvaduotoje". Sov. Sajunga vykdo deportacijas ir likvidacijas, stengiasi suvarztyti, arba ir visiskai pasalinti svetimu krastu stebetojus, sudarineja komunistu kontroliuojamas ir is Maskvos diriguojamas vyriausybes. Pradedant Lenkija ir Pabalciju ir baigiant Jugoslavija ir Adrijos pajuriu, beveik puse tuzino valstybiu yra faktiskai inkorporuotos i Sov. Sajunga.

Kyla klausimas, kodel Anglija ir USA leido siam procesui prasideti? Kodel jos patikejo melagingai frazei "Raudonosios Armijos isvaduota"? Juk Vokietija sutriuskiata ir visi krastai isvaduoti bendromis visu Alijantu pastangomis.

Negi Anglija pamirso, kad jos laivynas bloka Vokietija? Negi Anglija ir USA pamirso savo oro pajegas, kurios palaube Vokietijos karo pramones ir transporto sistema? Ar jos pamirso, kad ju armijos Afrikoje, Sicilijoje, Italijoje, Prancuzijoje, Belgijoje, Olandijoje, pagaliau ir pacioj Vokietijoje rizo vokieciu karines pajegas ir tuo lengvino kovas sovietu armijoms? Pagaliau, negi USA laiko bevertemis savo paskolas Sov. Sajungai?

Pagal paskolas ir nuomojimo istatyma Sov. Sajunga iki 1945 metu kovo men. 31 d. be kitko is USA yra gavusi: 185.000 patranku, 13.300 lektuvu, 312.000 tonu sandmenu, 1500 garveziu, 540.000 tonu begiu, 406.000 auto masinu. "Sios masinos", nurode prezidentas Trumanas, "nekuriuose sovietu fronto dalyse pristate daugiau negu puse visu frontu skirtu tiekmenu", be to, prezidentas pabreze, kad "metu laikotarpyje — iki 111.31 — nusiuosta III Sov. Sajungai skystas kuras ir alyvos sudare daugiau kaip puse viso kiekio, suvarto frontuose ir miestu gyventoju".

Tad kodel USA ir D. Britanija, jau pacioje pradzioje, nesukliudo tam aiskiai matomam sovietu norui panaudoti bendrai visu Alijantu iskovota laimejima savo tikslams ir leido prijungti apie 60 milijonu ne sovietu Centrinės Rytu Europos gyventoju prie ju dominuojamos srities?

Istoriniai imant, atsakymas yra visiskai aiskus. "Sferu" ideja nera vien tik Sov. Sajungos isradimas, ji yra bendra visiems.

Graikija, sakysim, perejo Anglijos itaku sferon taip pat demonstratyviai, kaip kad Rumunija ir Bulgarija perejo sovietu itakos sferon. Graikijoje nuo pat "isvadavimo" iki dabar anglai turi visiska veikimo laisve.

Italija pateko i amerikieci ir britu itakos sfera. Ypatinga pastarieji, iseidami grynai is savo interesu, neleido italams itraukti i savo kabineta tokio zymaus valstybes vyro, kaip, grafo Siorzos.

Pries paskutinijai kara Sirija ir Libanonas priklausė Prancuzu sferai. Karo metu Laisvoji Prancuzijos Vyriausybe suteike siems krastams nepriklausomybe, taciau, laikui begant, Prancuzija pastebejo, kad "Didziosios Jegos" teorija vel atgimsta. Tuomet jinai vel pradejo reiksti savo pretenzijas i tam tikru "sferu" jai teikiamas pirmenybes. Kaip gi jega gali buti "didele" be dideles "sferos"?

Sirija tera vos 250 myliu atstu nuo Sov. Sajungos. Tuo tarpu Anglija ir USA, kurios yra uz tukstanciu myliu nuo Sirijos, pasiule svartyti jos ir Libanono reikalus konferencijoje. i kuria Sov. Sajunga visiskai nebuvo pakviesta. Sovietu nuomone, tuo noreta sudaryti angliu-amerikieciu "fronta" ar „sfera“ Sov. Sajungos uznugaryje.

Iranas yra Sov. Sajungos kaimynine valstybe. Jame randasi dalis naftos saltiniu Artimoose Rytuose. Artimuju Rytub naftos saltiniai yra didziausi pasaulyje. Faktiskai tie istekliai yra birtu ir amerikieciu naftos bendroviu nuosavybe. Ju naftos atsargos, yra daug didesnes, negu Sov. Sajungos. USA vyriausybe, visiskai nesitarusi su Sov. Sajunga, leido Amerikos naftos bendrovens tartis su Irano vyriausybe del nauju koncesiju. Siuo kartu Sov. Sajunga galejo vel itarti USA vyriausybe norint sudaryti nauja "fronta" arba "sfera" — si syki prie pat jos sienu.

Tanzeras yra Afrikoje, Maroke, o vis delto iis istisus simtmecius figuravo Europos politikos scenoje. Viena labiausia modernisku ir didziausiu pastangu sutvarkyti Maroko problema buvo padaryta Algeciro Konferencijoje 1906 metais. Joje automatiskai dalyvavo ir Rusija. Dabar Prancuzija ir USA pasiule isspresti Tanzero tarptautine padeti visiskai be Sov. Sajungos.

Visa tai yra didziuju valstybiu rungtynes, kurias Jurgis Wasingtonas vadina „kombinacijomis ir susikirmais“. Visa tai yra sena pasaka apie pasauli pasidalijusi i blokus.

Trynimasis tarp tu bloku yra neabejotinai jau prasidejes

Britu ir amerikieciu laikrasciai nurodo i kruvinus nagus, kurie ikibe i sovietu kontroliuojama Rumunija ir Bulgarija. Sovietu spauda lygiai ta pat isvadaoja apie britu kontroliuojama Graikija.

Sovietu Sajunga, ipykusi del nauju amerikieciu reikalaujamu naftos koncesiju Irane, kufsto ivairius maistus, kurie veda prie vyriausybes krizes. Sov. Sajunga taip hat gyvai reaguoja des jos isskyrimo svarstant Sirijos, Libanono ir Tanzero reikalus ir reikalauja taip pat isileisti ir savo atstovus.

USA ir Anglija smarkiai kritikuoja komunistini Lenkijos vyriausybes Varsuvoje charakteri. Si vyriausybe yra po truputi taisoma ir "demokratizuojama". Taciau paziurekime is arciau i sia diplomatine "pergale" — kaip anglai ir amerikieciai tvirtina.

Visose sovietu sudarytose ir kontroliuojamose vyriausybose Centrineje Rytu Europoje du pagrindiniai postai kaupia savyje didziausia svori. Vienas ju yra "vidaus" arba "saugumo" arba "poličnos" ministerija. Sie ministerija sprendžia kurie pipliecai turi sedet kalejamuos. Antras — bus postas yra

"auklejimo" arba propagandos ministerija. Ji sprendžia, kas piliečiams leidžiama skaityti, klausyti ir kas žinoti. Siuos du pagrindinius postus užėmė ministrai gali ir nekludomai nuspresti busimam "rinkimui" rezultatus. Feveik be isimties abu siuos postus turi užėmė komunistai, diriguojami iš Maskvos.

Pazvelkime tik naują Varšuvos vyriausybės sąstata, ais-kiai ne-komunistineje Lenkijoje: ministeris pirmininkas — Bierut, komunistas; pirmasis ministerio pirm. pavaduotojas — Gomolka, komunistas; tačiau labiausia šia vyriusybę charakte-rizuoja: Ratkiewicz — "saugumo" ministeris, komunistas ir Matuszevsky — "propagandos" komunistas.

Visi jie isbandyti ir Maskvos pasitikejima turi vyrai. Pasigendama Alijantų intervencijos kaip nors kontroliuoti ju rinkimams veiksmams.

Istiesu, kokia gi verte turi tos garantijos, duotos Didžiųjų Trijų Jaltos Konferencijoje, kad Lenkijoje bus praversti "laisvi" ir "nevaržomi" rinkimai. Kaip gi turi žiureti i sei fakta visas pasaulis, kuriam San Fransisko Chartoje Penki Didieje pasizada, bendrai veikdami, isspresti visas, kafo iskel-tas problemas ir organizuoti pastovia taika?

Tai, galu gale, niekas kitas kaip tik naujas pasaulinis blefas. Jau pradeda rysketi pasauli teriojantis skaldymas, kuri neisvengiamai seka butinumas sudaryti naujas didelis armijas ir laivynus, kitaip sakant, butinumas pasiruosti naujam karui.

Tam isvengti as nuosirdziai siulau siuos astuonis veikimo budus:

1. I visas tarptautines konferencijas kviesti Sov. Sajunga, net ir tuo atveju, jeigu jos interesai ir nebutu lieciami. Kovoti ki paskutiniui pries ta tendencija, kuri yra linkusi Didziosios Jegos teorijoje Didziuosius Penkis sumazinti i Didziuosius Keturis, Tris, Du ir taip sfera po sferos uzleidziant, palikti tik Didiji Viena. Stengtis igyvendinti didziojo valstybes vyro Cordell Hull svajone: pasaulis be sferu. Pakviesti Sov. Sajunga i konferencijas, kurios numato spresti Sirijos, Tanzero ir Libanono klausimas. Nustoti vesti pasitarimus tik su britais del pasaulio naftos — tegu ir Sov. Sajunga taria savo zodi del Irano ir kitu pasauli esanciu naftos versmitu naudojimo ir tvarkymo.

Pakviesti Sov. Sajunga dalyvauti tarptautineje konferen-cijoje sprendziant aktualia Dardaneliu problema. Siuo metu Sov. Sajunga viena pati daro spaudima Turkijai siuo reikalu. Taciau ta nera vien tik Sov. Sajungos ir Turkijos reikalas. Dardaneliu problema apprendzinti Montreux Konvencija 1936 buvo pasirasyta devyniu valstybiu, ju tarpe ir Japonijos. Kaip i tarptautine problema, mes negalime ziureti i ja pro pirštus, kad jos lengvabudiskas issprendimas nesudarytu sovietu sferai kuriu nors palankiu faktoriu kitoje kurioj nors Art. Rytu dalyje Tikroji isetis turetu buti si: kiekviena gincijama sferu klausima pavesti spresti viesai tarptautinei konferencijai; joje dalyvauti turi buti aiskiai ir viesai kviecijama Sov. Sajunga. Tegu Sov. Sajunga pajunta, kad mes nebandome ja nusikratyti kad visas pasaulis pritaria jos teistoms aspiracijoms.

2. Islaisvintai Europai tvarkyti turi buti sudaryta komisija is Sov. Sajungos, Anglijos, Prancuzijos ir USA, kuri rupintusi, kad butu pasalintos visos kliutys, trukdancios gauti bent kokia informacija apie islaisvintuosius krastus. Tegu sovietu vi-suomenninkai ir komisarai, diplomatai ar prekybininkai, laisvai keliauja po vakaru demokratiju okupuotus krastus. Taip pat reikalauti, kad tokia pati laisve butu teikiama ir musu zurnalistams, uzsieniu, reikalu, ministerijos valdininkams bei pramonininkams Vidurio Rytu Europoje.

Tegu Sov. Sajunga liaujasi dariusi kliutis musu naftos pra-monininkams, kurie siuo metu siekia atgauti jiems Rumunijoje pries kara priklausiusias naftos salini nuosavybis. Sio klausi-mo issprendimas yra pribrendes reikalas ir mes turime reikalui is Sov. Sajungos abipusiskumo. Is tiesu, susidare juk juokinga ir mus zeminanti padetis: musu uzimti krastai yra laisvai prieinami Sov. Sajunga, kai tuo tarpu Sov. Sajunga izuliai uzkerta mums bent koki galimuma stebeti gyvenima jos uzimtoje srityse.

Nepamesdami savigarbos, sukurkime draugiskus santykius su Sov. Sajunga. Negalime ir neturime teises reikalauti, kad sovietu vyriausybė nuštutu kontroliavusi spauda savam kraste Taciau galime ir privalome reikalauti, kad Sov. Sajunga nustotu kontroliavusi Alijantus tuose krastuose, kuriuos ji islaisvino tik su tu paciu Alijantu pagalba. Vardan itatymios draugystes su Sov. Sajunga mes to privalome reikalauti. Tegu musu vyriausybė nezivarzo pasakyti Sov. Sajungos vyriausybei tiesa i akis: zu kiekviena dena tokio spaudos suvarzymo vis labiau smunka ir Sov. Sajungos prestizas Jungtinese Valstybese.

3. Islaisvintos Europos Komisija, apie kuria minejau 2-me punkte, privalo susidometi busimais rinkimais islaisvintuose krastuose. Rytu Lenkijoje ir Baltijos valstybese Sov. Sajunga pravede rinkimus 1939—41 metu begyje, tai yra tuo metu, kai ji buvo dar Vokietijos sajungininke. Siu rinkimu rezultatai, isspausti is siu valstybiu masiniu zudyniu ir tremimu pagalba. Vien tik is rytu Lenkijos deportuota daugiau negu vienas milijonas gyventoju (is oficialaus siuo pranesimo Tarpt. Darbo Istagai "Gyventoju Isvietinimas Europoje", 1945 m., 59 pusl.). Paskelbus rinkimus buvo leista statyti tik vienas kandidatu sarasas. Savaiame aisku, kad kiekvienam kraste toks sasas ir laimejo. Lietuvoje ur toki sarasa buvo atiduota 99,19% visu balsu. Sie rezultatai buvo paskelbti viename Lon-dono laikrastyje, remiantis oficialiu sovietu ziniu agenturos pranesimu 24 valandas pries uzdarant rinkimines urnas.

Jeigu panasus rinkimai vyksta ir dabar sovietu okupuotoje Rumunijoje, Bulgarijoje, Jugoslavijoje, Vengrijoje, Vakaru Lenkijoje ir Rytu Vokietijoje, tai netenka abejoti, kad ju rezul-tatai neitikins amerikieciu ir angliu. Trys Didziosios Valstybes Jaltos Konferencijoje pareiske, kad jos troksta "sutartina padeti" islaisvintiems krastams "pravesti laisvus rinkimus". Tegul jos dabar islaiko si savo pazada.

4. Nemaziau uz Europa pasaulinei taikai graso ir Tolimieji Rytai. Teisingai Cordell Hull pastebejo, kad sis pasaulinis karas prasidejo 1931 metais, kuomet Japonija puole Kinija ir okupavo Mandzurija. Sov. Sajunga i palankus ir draugiski zurnalistai jau kalba apie tai, kad Sov. Sajunga prisijungsianti savo sferai Mandzurija, kaip kad jinai neseniai prisijunge Mongolija.

5. Pazvelkime i du pagrindinius bruožus, kurie nusako Sov. Sajungos politika Azijos tautu tarpe. Pirmas bruožas — visiskai vienodas visu raziu traktavimas ir antras — pastangos pakelti gyvenimo lygi Azijos tautu tarpe.

Is 16 Sov. Sajungos respubliku 5 ju randasi Centrineje Azijoje, kuri isitinka...

blikos visais atzvilgiais prilygintos Europos sovietu respubli-koms. Caro Rusija ateme is ciabuviu zeme ir atidave ja rusams. Sov. Rusija tas zemes vel grazino ciabuviams. Sov. Sajunga taip pat nustate aukstas bau mes uz rasines neapykan-tos kleidima tarp rusu ir ciabuviu, ar paskiru ciabuviu genciu. Be to, jie pasiryzo sumoderninti gana primityvu vietiniu tautu gyvenima.

Uzbeku respublikus gyventju skajcius siekia apie 6 mili-jonus. 1939 metais si respublika turejo daugiau pramones imoniu ir aukstesne gamyba, negu Turkija, Iranas ir Afgani-stanas drauge su bendru 45 milijonu gyventoju skaicium. Respublikoje zemes apdirbimui naudota daugiau traktoriu, negu visoje Vokietijoje.

Sis pazadas turi buti ivykdytas ne tik sovietu okupuotuose krastuose, bet taip pat ir amerikieciu-britu okupuotoje Italijoje ir britu okupuotoje Graikijoje. Cia monarchistine graiku armija persikioja ir salina kairiuosius ir ziauriausiomis prie-momis stengiasi uztikrinti sau pirmenybe naujosios Graikijos politiniame gyvenime. Tegul Isla svintos Europos Komisija padeda Graikijoje kairiesiems, o Jugoslavijoje desiniesiems netrukdomai prieiti prie balsavimo urnu.

Rinkimai, kurie israskins naujosios Europos veida, privalo buti laisvi ir be jokiu machinaciju. Jeigu to nebus, praraja tarp Sov. Sajungos ir URA dar labiau padides. Nepakanka vien tik kalbėti apie iskilusius nesutarimus — reikia imtis priemoniu jiems pasalinti.

|||||

Kas supras Tavo sielvarta, mama
Ir kas asaras tau suskaitys?
Kas paguos vakarais Tave sena
Ir zodi meilesni Tau pasakys?

As zinau, Tu verki ten be galo...

As sielvarta Tavo zinau,

Suprantu, kai neber idealo,

Ko vertas gyvenimas lieka zmogaus.

As noreciau paklausti medeliu
Taip slamant veieliiu tyliai,
Ar sugavus mazyti paukstelį,
Mamyte ar mano matei?

Ar matei Jos isvargusi velda,

Ar prazile jau josios plaukai,

Gal jau ner, gal mane ji apleido,

Pasakyk, pasakyk atvirai.

L. Mackevicius

|||||

Tegul musu vyriausybė ivykdo siuos du pasi-lymus. Pirmia tegul jinai pakviecia Sov. Sajunga pri-sideti prie sutarties, pasirasytos 1922 m. Vasingtone, kurioje USA, Prancuzija, Anglija, Kanada, Australija, N. Zelandija, Pietu Afrika, Indija, Belgija, Olandija ir Portugalija pasizada "gerbti Kinijos suverenuma, ne-priklausomybe ir jos teritorini bei administratyvini integraluma".

Antra — tegul musu vyriausybė, drauge su Va-singtono sutarties dalyviais ir Sov. Sajunga bei Ki-nija, susitaria duoti Sov. Sajungai pilna prekybine su-sisiekimo laisve per Mandzurija i neuzsalancius uo-stus, kadangi Sibiro geografine padetis to teisetai reikalauja. Parodykime bent truputi iniciatyvos. Atsi-kratykime tuo netikusiu anglosaksu paprociu tol kranti nutarimus vienai ant kito, kol jie pagaliau pasvyra ir krenta i bedugne. Pasiimkime Mandzurijos klausimo iniciatyva i savo rankas ir koikreciai veikdami irody-kime Sov. Sajungai, kad jos draugyste yra mums rei-kalinga, padekime jai taikui budu gauti tas ekonomi-nes lengvatas, kuriu teisetai reikalauja. Jeigu mes ne-padarysime visko, kas padetu pasalinti karo pavoju keliancius veiksnius, tai mes patys tapsime karo kal-tininkai Tol. Rytuose. Taika nesukuriama susitarus tik, viena syki: konkreciais veiksmais ji turi buti ug-doma nuolatos.

Pirmasis siu ideju vadovas J. Stalin — taip pat azijatas. Jis buvo ir pirmuoju Sov. Sajungos Tauty-biu Komisarui ir jo nuopelnams priskiriamas isnaiki-nimas visu rasiniu nesklaidumu. Jis yra pasakes: "Raudonosios Armijos jega gludi tame fakte, kad jos nariai yra aukleti tautu lygybes dvasioje." Kaip viena is pirmuju sio karo tikslu jis yra nurodes i reikala "panaikinti visus rasines neapykantos pasireiskimus." Neturime pamirsti, kad Stalino sirdis yra Azijoje. Ir todel mes, "vakaru demokratai" — amerikieciai, an-glai, olandai arbelgai negalime tureti vilciu pralenkti Stalina toje srityje, tuo labiau, neturedami panausas nusistatymo rasiu klausimu ir neturedami tokio sti-praus troskimo isvesti azijatus i modernaus gyvenimo lygi.

6. Sprendziant nusiginklavimo problema turime nedelsiant suarteti su Sov. Sajunga. Bent kokios lenk-tynes su Sov. Sajunga sioje srityje butu prazutingos. Sprendziant is gimimu diagramos kilimo, Sov. Sajunga netrukus tures daugiau gyventoju, negu visos anglis-

kai kalbancios salys drauge. Sueme visas Sov. Sajun-gos Europos ir Azijos sferas draugen, jeigu pasauline politika pakes ir toliau tokiu sferu sudarinejima, ture-sime konstatuoti, kad po keleto desimtmecių Sov. Sa-jungos karini potenciala turesime skaiciuoti is 400 mili-jonu gyventoju skaciaus. O Sov. Sajunga zygiuoja siuo metu i pilna militarizma.

Atatinkamos sovietu istaigos panaikino koeduka-cine sistema visose sovietu mokyklose, viesai paskelb-damos sia priezasti: berniukai jau nuo pat mazens turi buti ruosiami kariais i Raudonaja Armija ir todel mer-gaiciu itaka turi buti, eliminuota. Naujoji Suverovo vardo karo akademija ima ruosti berniukus karininku korpui jau nuo 8 metu amziaus. Vienas Suverovo aka-demijos aukletinis, 12 metu amziaus Vitali Morozov, dalyvavo kautynese ir uz parodyta narsuma apdovano-tas medaliu. Ar noretu USA ar Anglija taip pat pa-sukti siuo keliu?

Nesamone butu kalbėti apie tai, kad visas sio meto Sov. Sajungos, Anglijos, USA ir Prancuzijos ka-rinis pasirengimas yra nukreiptas tik pries Vokietija ir Japonija. Juk mums zinoma, kad Vokietija ir Ja-ponija numatomos visiskai nuginkluoti. Taip pat ne-samone butu aiskinti, kad sios priemones nukreiptos pries mazasias valstybes, kurios kad ir visas draugen sudejus, vis delto lieka kariniai bereiksmes. Savaiame persasi isvada, kad sios didziuju valstybiu priemones yra nukreiptos vienu pries kitas. Ir negali buti dides-nio pasityciojimo is San Fransisko Chartos kaip sis. Juk Chartos esme gludi didziuju valstybu vienybeje.

Siekdami draugystes su Sov. Sajunga ir noredami ijungti Didziosios Jegos teorija taikos issaugojimui, stenkimes jau dabar priartinti Sov. Sajunga prie nusiginklavimo.

7. Jeigu mes galime isspresti sferu problema ir ginklavimosi reikalus, duokime Sov. Sajungai to, ko jinai siandien labiausiai reikalinga: amerikiecu pagal-bos atstatyti vokieciu nuteriotam krastui. As sakau jei-gu, nes argi butu tikslu siusti Sov. Sajungai masinas, masinu gamybos stakles, elektrons generatorius, gele-zinkeliu reikmenis ir chemines pramones masinas, kad tuo padeti jai isigyti daugiau sferu, daugiau ginklu ir armiju. Juk tai, butu be abejo, visiskai kvaila, kad Alijantai padetu vieni kitiems tik tam, kad kuris nors is ju stipretu ir taptu jiems patiems pavojingu. Ieikime i taikos kelia, o paskiau padekime vieni kitiems.

8. Kad surastumem ta tikraji kelia i taika, pa-darykime veiklu ir gyvenimiska San Franciske ikurta Jungtiniu Tautu Visumos Susirinkima, i kuri ieiti visos tautos. Ir Visumos Susirinkimas turetu posed-ziuoti nuolatos.

San Francisco Charta numato, kad auksciausioji Jungtiniu Tautu instancija — Saugumo Taryba — kurioje lemiamą role vaidina Penkios Didziosios Val-stybes turi veikti nuolatos. Visuotinas Susirinkimas posedziauja tik sesijomis. Taciau numatomos ir "nepa-prastos sesijos", jeigu dauguma sios naujos organiza-cijos nariu to pageidautu. Tegul tad, sios organizacijos nariai tu sesiju ir pageidauja, taip kad ir Visumos Su-sirinkimas kaip ir Saugumo Taryba veiktu be paliovas.

Saugumo Taryba jungia savy faktiskai viso pa-saulio fizine jega. Taciau tik visu tautu Visumos Susi-rinkimas gali atstovauti pasaulio siekimus. Visumos Susirinkimas savo diskusiju ir debatų metu gali i sviesa i patiekti pasaulio opiniui tuos visus nesutarimus, kurie iki siol po visu karu isskirdavo didziasias valsty-bes i priesngas stovyklas. Siuo keliu einant butu realiai padeta issiaiskinti visus nesusipratimus ir susvelninti gincus, o taip pat itraukti Sov. Sajunga, USA, Anglija, Prancuzija ir Kinija — viso pasaulio taikos tarnybon. Tegul Visumos Susirinkimas tai praveda ir tampa viso pasaulio sveitove ir jo valios reiskeju. Ir, pagaliau, jeigu USA dar tuo tiki, kad "visi zmones yra lygus ir gime laisvi" visi, be isimties, tegul jinai ir padeda Visumos Susirinkimui sia minti pravesti.

Sov. Sajungos jegos potencialas yra siuo metu didziausias. Nebandykime nustatinti jegu pusiau-svyros, jungiantis su kitomis didziosiomis valstybemis. Tikroji USA pozicija turetu buti rupintis islaikyti zmogisku butybiu teises pries neribotas "didenybiu" uzgaidas.

As pradejau si straipsni nusistates pries tarptau-tini sentimentalizma. Baigiu ji budamas uz tarptautini broliavimasi. Prie to ir pasilieku. Sentimentalizma palikime sapnu pasauliui. Broliskumas tampa tikrove tik realiu pastangu ugdomas. Kiek tai liecia musu san-tykius su Sov. Sajunga ir kitais krastais, as noreciau, kad su Dievo pagalba mes rastumem viduri tarp to sveiko idealizmo ir to gyvenimisko bendrumo jausmo, kurie tik abu drauge gali padeti mums igyvendinti taika.

Verte L. J.

Redakt.: V. Kalakauskas. Leid. Lietuviu Komitetas, Greven (Westfal.).

Spaust: Buchdruckerei J. Vienerius, Münster.